

Amra Ohranović*

Izbor sudija Ustavnog suda BiH

Sadržaj

1. Uvod
2. O Ustavnom sudu BiH
 - 2.1. Nadležnosti Ustavnog suda BiH
3. Postupci izbora ustavnih sudija – uporedna praksa
4. Postupak izbora sudija Ustavnog suda BiH
5. Uslovi potrebni za izbor sudije Ustavnog suda BiH
 - 5.1. Kriterij istaknutog pravnika
 - 5.2. Kriterij visokog moralnog ugleda
 - 5.3. Etnička pripadnost
6. Izbor stranih sudija Ustavnog suda BiH
7. Mandat sudija Ustavnog suda BiH
8. Zaključak

1. Uvod

Ustavni sud je institucija koja je u demokratskom društvu garant ustavnopravnog poretka i zaštitnik osnovnih ljudskih prava i sloboda. Zbog njegove iznimno velike ustavne i političke važnosti, u svakoj državi u kojoj postoji, nastoji se odredbama ustava ili ustavnog zakona regulirati, između ostalog, što transparentniji postupak izbora ustavnih sudija te garantirati njihova samostalnost i nezavisnost.

Upravo zbog svoje važnosti, Ustavni sud bi trebalo da sačinjavaju sudije koji su najbolji među pravnicima. Uz stručnu komponentu, sudija Ustavnog suda mora da ima i odgovarajuću moralnu dimenziju. Shodno članu VI 1. (b) Ustava BiH, sudije Ustavnog suda BiH će biti istaknuti

* Autorica je diplomirana pravica, stručna savjetnica za normativno-pravne poslove u Federalnom ministarstvu kulture i sporta.

pravnicima visokih moralnih kvaliteta. Dakle, sudije Ustavnog suda bi trebalo da budu moralno besprijekorni i veoma stručni pravници. Pitanje je, međutim, kako osigurati da ustavne sudije kao pojedinci ali i Sud kao cjelina, udovolje visokim stručnim i moralnim kriterijima.

Važna garancija za izbor najboljeg kandidata za sudiju je demokratski, transparentan i rigorozan postupak izbora. Također, potreban je i odgovarajući nivo demokratske svijesti koja bi trebala odvratiti političku većinu da, zbog političkih interesa i želje za dominacijom Ustavnim sudom, zanemari stručne kriterije.

Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Ustav Bosne i Hercegovine) uspostavio je ustavnopravne okvire za organizaciju i funkcionisanje Ustavnog suda BiH na potpuno novim političkim i pravnim temeljima u odnosu na prethodno razdoblje. Izbor ustavnih sudija u Bosni i Hercegovini je, međutim, daleko od ideala. Široko postavljene kriterije za izbor ustavnih sudija, netransparentan postupak koji nijednim pravnim aktom nije regulisan ostavlja prostora za takvu praksu izbora sudija prema kojoj će glavni kriterij izbora biti politički, a metoda odabira mehaničko podizanje ruke predstavnika u entitetskim parlamentima.

2. O Ustavnom sudu BiH

Institucija Ustavnog suda BiH zasnovana je na članu VI Ustava BiH kojim se osim nadležnosti, uređuju i njegov sastav, postupak, te konačnost i obaveznost odluka Ustavnog suda. Shodno članu VI Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud ima devet članova: četiri člana bira Predstavnički dom Federacije, dva člana Skupština Republike Srpske, a preostala tri člana bira predsjednik Evropskog suda za ljudska prava nakon konsultacija sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine. Mandat prvoizabranih sudija bio je pet godina i oni nisu imali pravo biti ponovno birani. Kasnije izabrane sudije imaju pravo vršiti svoju dužnost do starosne dobi od sedamdeset godina ukoliko prije ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudija.

Prema Ustavu BiH, Ustavni sud djeluje kao nezavisno tijelo. S obzirom da nema ustavnog zakona, odnosno posebnog zakona o Ustavnom sudu BiH, bliže uređenje organizacije, nadležnosti, postupka i karaktera odluka Ustavnog suda, regulisan je Pravilima Ustavnog suda BiH¹ koja prema članu VI 2. b) Ustava BiH, donosi Ustavni sud većinom glasova svih sudija. Zato uz Ustav BiH, Pravila predstavljaju temeljni akt organizacije i funkcionisanja Ustavnog suda.

2.1. Nadležnosti Ustavnog suda BiH

Nadležnost Ustavnog suda BiH izričito je definisana u čl. VI 3. i IV 3. f) Ustava BiH. Prema odredbama člana VI 3. Ustava BiH, Ustavni sud ima sljedeće nadležnosti:

a) isključivu nadležnost da odlučuje o bilo kojem sporu koji se javlja po Ustavu BiH između dva entiteta ili između BiH i jednog ili oba entiteta, te između institucija BiH, uključujući ali ne ograničavajući se na to da li je odluka entiteta da uspostavi poseban paralelan odnos sa susjednom državom u skladu sa ovim Ustavom, uključujući i odredbe koje se odnose na

¹ Sl. gl. BiH, 60/05, 64/08 i 51/09.

suverenitet i teritorijalni integritet BiH i da li je bilo koja odredba ustava ili zakona jednog entiteta u skladu sa Ustavom;

b) Ustavni sud također ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u Ustavu, kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini;

c) Ustavni sud ima nadležnost za pitanja koja mu podnese bilo koji sud u Bosni i Hercegovini, a koja se tiču toga je li neki zakon o čijoj valjanosti ovisi njegova odluka u skladu sa Ustavom, Evropskom konvencijom i njezinim protokolima ili zakonima BiH, ili koja se tiču postojanja ili djelokruga nekog općeg pravila međunarodnog javnog prava koje je bitno za odluku suda. Iz navedene ustavne odredbe proizlazi zaključak da se kao predmet ustavnosudske kontrole može pojaviti svaki zakon, dakle ne samo zakoni entiteta. Ali, to je moguće samo ako se pitanje postavi u vezi sa nekim sudskim sporom.

Mada u pogledu nadležnosti Ustavnog suda Bosne i Hercegovine u članu VI Ustava nije navedena izričito, iz člana IV 3. f) Ustava BiH proizlazi nadležnost Ustavnog suda da odlučuje o tome da li je osporavani akt Parlamentarne skupštine destruktivan po vitalne interese nekog od konstitutivnih naroda BiH².

Shodno navedenim nadležnostima Ustavni sud BiH je nezavisni čuvar Ustava i institucionalni garant zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda ustanovljenih, ne samo katalogom prava u članu II 3. Ustava³, već i međunarodnim instrumentima nabrojanim u Aneksu 1 uz Ustav BiH⁴.

² Čl. IV 3. f) Ustava BiH: „Kada većina bošnjačkih, hrvatskih ili srpskih delegata stavi primjedbu na pozivanje na tačku (e), predsjedavajući Doma naroda će odmah sazvati Zajedničku komisiju, koja se sastoji od tri delegata, od kojih je svaki izabran iz redova bošnjačkih, hrvatskih i srpskih delegata, u cilju razrješenja tog pitanja. Ukoliko to Komisija ne uspije u roku od pet dana, predmet se upućuje Ustavnom sudu koji će po hitnom postupku preispitati proceduralnu ispravnost slučaja.“

³ Čl. II 3. „Katalog prava Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje: a) Pravo na život. b) Pravo lica da ne bude podvrgnuto mučenju niti nečovječnom ili ponižavajućem tretmanu ili kazni. c) Pravo lica da ne bude držano u ropstvu ili potčinjenosti, ili na prisilnom ili obaveznom radu. d) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost. e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom. f) Pravo na privatni i porodični život, dom i prepisku. g) Slobodu misli, savjesti i vjere. h) Slobodu izražavanja. i) Slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima. j) Pravo na brak i zasnivanje porodice. k) Pravo na imovinu. l) Pravo na obrazovanje. m) Pravo na slobodu kretanja i prebivališta.“

⁴ Aneks I Dodatni sporazumi o ljudskim pravima koji će se primjenjivati u Bosni i Hercegovini: Konvencija o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida (1948); Ženevske konvencije I-IV o zaštiti žrtava rata (1949), i Dopunski protokoli I-II (1977); Konvencija koja se odnosi na status izbjeglica (1951) i Protokol (1966); Konvencija o državljanstvu udatih žena (1957); Konvencija o smanjenju broja lica bez državljanstva (1961); Međunarodna konvencija o uklanjanju svih oblika rasne diskriminacije (1965); Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966) i Opcioni protokoli (1966 i 1989); Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966); Konvencija o uklanjanju svih oblika diskriminacije u odnosu na žene (1979); Konvencija protiv mučenja i drugih surovih, nehumanih ili ponižavajućih tretmana ili kažnjavanja (1987); Evropska konvencija o sprečavanju mučenja, nehumanog ili ponižavajućeg tretmana ili kažnjavanja (1987); Konvencija o pravima djeteta (1989); Međunarodna konvencija o zaštiti prava svih radnika-migranata i članova njihovih porodica (1990); Evropska povelja za regionalne jezike i jezike manjina (1992); Okvirna Konvencija za zaštitu nacionalnih manjina (1994). (Izvor: <http://www.ccbh.ba>).

3. Postupci izbora ustavnih sudija – uporedna praksa

Nema jedinstvenog mišljenja o tome koji je broj sudija optimalan i koji je način imenovanja sudija najprimjereniji karakteru ove institucije. Nesporno je međutim, da upravo od toga zavisi ostvarivanje uloge ustavnog suda. Specifična funkcija ustavnog suda zahtjeva njegov nesporni autoritet ali i demokratski legitimitet. Ovo se nastoji obezbijediti drugačijim sastavom u odnosu na redovno sudstvo i posebnim postupkom izbora ustavnih sudija.

Osnovno je dakle, pitanje kako doći do najboljih kandidata za ustavne sudije. Međutim, bez obzira na pojedine izborne sisteme, ipak na kraju ostvareni rezultat (kvalitet izabranih sudija i suda kao cjeline) ostaje krajnji kriterij vrednovanja sistema izbora ustavnih sudija. Tako npr. ne tako demokratski sistem direktnog imenovanja poput francuskog⁵ daje rezultat kojem se u široj javnosti nisu iznosili veći prigovori.

Različiti oblici izbornog sistema u kojem najčešće parlament različitim većinama bira sudije ustavnog suda načelno je demokratskiji. Većinski i supervećinski izbor odnosi se na potrebnu većinu zastupnika pri glasanju o izboru ustavnih sudija. Pri tome, većinski model⁶ pretpostavlja da je za izbor sudija potrebna većina od ukupnog broja zastupnika u parlamentu (ili u pojedinom parlamentarnom domu), dok supervećinski⁷ podrazumijeva da je za izbor sudaca potrebna većina koja je iznad apsolutne većine, odnosno koja je najmanje 3/5, a u pravilu 2/3.

U uporednom pravu, susrećemo se i sa kombiniranim ili mješovitim sistemima u kojima različita tijela biraju ustavne sudije. Ovaj sistem izbora sudija ustavnog suda prva je uvela Italija, a potom i neke druge države. Ustavni sud Italije ima 15 članova, od kojih po pet imenuju predsjednik Republike, oba doma Parlamenta na zajedničkoj sjednici te najviši redovni i upravni sudovi⁸.

Dakle, u uporednom pravu postoje različiti sistemi izbora sudija ustavnih sudova. U značajnom broju slučajeva sudije ustavnih sudova biraju zakonodavna tijela kao npr. u Njemačkoj⁹, Portugalu, Poljskoj, Mađarskoj, Sloveniji, Rusiji i Hrvatskoj, naravno uz određene specifičnosti u pojedinim državama. Sudije Ustavnog suda BiH također biraju zakonodavna tijela, ali ne zakonodavno tijelo države, već zakonodavna tijela entiteta.

⁵ Monokratski model izbora postoji samo u Francuskoj gdje članove Ustavnog vijeća (Conseil Constitutionnel) imenuju samo tri osobe na način da predsjednik Republike i predsjednici oba doma parlamenta imenuju svaki po tri člana. Predsjednika Ustavnog vijeća imenuje predsjednik Republike.

⁶ Takav je slučaj, npr. u Sloveniji.

⁷ Takav je slučaj, npr. u Njemačkoj, Mađarskoj, Italiji, Španiji i Portugalu.

⁸ Čl. 135 Ustava Italijanske Republike iz 1947. godine (u pogledu sastava Ustavnog suda izmijenjen 1967.). Posebnost talijanskog Ustavnog suda je da se njegov sastav proširuje za dodatnih 16 članova u slučaju suđenja predsjedniku Republike (*impeachment*). Tih će se 16 osoba izabrati žrijebom između građana koje svakih 9 godina izabire parlament, a ti građani moraju ispunjavati uvjete da budu birani u talijanski senat. R. Podolnjak, Izbor sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske u komparativnoj perspektivi, Zbornik Pravnog fakulteta, Zagreb 2007, s. 559.

⁹ U Njemačkoj svaki parlamentarni dom bira po osam sudaca na prijedlog ministra pravosuđa, ali ne na isti način. Bundestag ne bira suce neposredno, već formira posebno 12-člano elektorsko tijelo (tzv. Richterwahlausschuss), izabrano razmjerno stranačkom sastavu tog parlamentarnog doma, dok Bundesrat (Savezno vijeće), u kojem su zastupljene njemačke pokrajine, bira neposredno preostalih 8 sudaca. Predsjednika i potpredsjednika Ustavnog suda biraju naizmjenično Bundestag odnosno Bundesrat. Mandat sudaca je 12 godina i ne mogu biti ponovo izabrani. Čl. 1-9 Zakona o Saveznom ustavnom sudu iz 1951. Podolnjak (bilj. 8) s. 558.

4. Postupak izbora sudija Ustavnog suda BiH

Za neovisnost i autonomiju sudija Ustavnog suda važan je postupak njihovog izbora. Njime bi se trebao potencirati takav sastav suda čiji će se autoritet temeljiti u prvom redu na stručnim osobinama te statusu i ugledu sudija, njihovim postignutim stručnim i naučnim radom, a ne angažiranjem u politici. Postupak izbora ustavnih sudija bi trebao da bude što transparentniji čime bi se potencirala važnost uloge stručne, političke i šire javnosti.

U skladu sa članom 104 st. 1–3 Pravila Ustavnog suda, predsjednik Ustavnog suda, najkasnije šest mjeseci prije isteka mandata sudije zbog starosne dobi, pokreće postupak izbora sudije u skladu sa članom VI 1. a) Ustava BiH. U slučaju ostavke, odnosno razrješenja sudije, predsjednik Ustavnog suda pokreće postupak izbora sudije - danom donošenja odluke Ustavnog suda u plenarnoj sjednici. U ovom slučaju predsjednik Ustavnog suda obavještava predsjednika Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH/Narodne skupštine Republike Srpske, odnosno Predsjedništvo BiH i predsjednika Evropskog suda za ljudska prava, ako se radi o stranom sudiji.

Iako sam postupak izbora nije regulisan niti jednim pravnim aktom, proces izbora novog sudije započinje raspisivanjem javnog konkursa. Javni konkurs za izbor sudije raspisuje Komisija za izbor i imenovanje Narodne skupštine Republike Srpske odnosno Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, zavisno od toga koje entitetsko zakonodavno tijelo treba da izvrši izbor sudije.

Sastav komisija za imenovanja regulisan je internim aktima entitetskih zakonodavaca. Tako je članom 45 Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta FBiH¹⁰ propisano da se broj članova radnih tijela, a time i Komisije za izbor i imenovanje, određuje odlukom Predstavničkog doma prilikom izbora članova radnog tijela, ne određujući koliko će članova ona brojati. Sastav Komisije za izbor i imenovanje Narodne skupštine RS regulisano je članom 47 Poslovnika Narodne skupštine Republike Srpske¹¹ koji propisuje da Komisija za izbor i imenovanje ima predsjednika i osam članova, koji se biraju iz reda narodnih poslanika u Narodnoj skupštini.

Komisija zakonodavnih tijela koju čine zastupnici sačinjava, po provedenoj konkursnoj proceduri, listu sa najuspješnijim kandidatima, te je dostavlja poslanicima na glasanje.

Pri tome, ne postoji nijedan pravni propis kojim je regulisana konkursna procedura tj. na osnovu čega će komisija sačiniti prijedlog koji će biti dostavljen na glasanje poslanicima. Stoga se ne može sa sigurnošću znati unaprijed kakva će biti procedura, odnosno, da li će se prijedlog sačinjavati isključivo na osnovu dostavljenih biografija, intervjua, testiranja, da li će intervjui kandidata biti dostupni za javnost, koliko kandidata ta lista treba da ima, i sl., niti se mogu vidjeti kriteriji koje će komisija imati u vidu.

Poređenja radi, u Republici Hrvatskoj Ustav RH¹² i Ustavni zakon o Ustavnom sudu RH¹³ u potpunosti regulišu uslove i proceduru izbora ustavnih sudija. Njima je propisano da Odbor Hrvatskog sabora nadležan za Ustav obavlja javni razgovor sa svakim kandidatom koji ispunjava uslove za izbor za sudiju Ustavnog suda i na osnovu prikupljenih podataka i rezultata razgovora sastavlja listu kandidata koji ulaze u uži izbor za sudije Ustavnog suda. Lista kandidata u pravilu

¹⁰ Sl. nov. FBiH, 69/07 i 02/08.

¹¹ Sl. gl. RS, 31/11.

¹² Nar. nov. RH, 56/90, 135/97, 113/00, 28/01 i 76/10.

¹³ Nar. nov. RH, 99/99, 29/02 i 49/02-Prečišćeni tekst.

sadrži više kandidata od broja sudija Ustavnog suda koji se bira. Nadležni odbor, uz svoj prijedlog, dostavlja Hrvatskom saboru listu svih kandidata koji ispunjavaju uslove za izbor sudije Ustavnog suda. Prijedlog nadležnog odbora mora sadržavati obrazloženje iz kojeg je vidljivo zašto je odbor pojedinom kandidatu dao prednost pred ostalim kandidatima. Zastupnici Hrvatskoga sabora glasaju pojedinačno o svakom predloženom kandidatu. Predloženi kandidat za sudiju Ustavnog suda smatra se izabranim sudijom Ustavnog suda ako za njega glasa dvotrećinska većina ukupnog broja zastupnika Hrvatskog sabora¹⁴.

Komisije za izbor i imenovanje entitetskih zakonodavaca predlažu, dakle, kandidate o čijem imenovanju kasnije odlučuju zastupnici u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije BiH, odnosno Narodnoj skupštini Republike Srpske. Shodno članu 125 Poslovnika Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, odluke se donose većinom glasova od ukupnog broja poslanika u Predstavničkom domu, ako Ustavom Federacije i Poslovníkom nije drugačije utvrđeno. Slično je i u Republici Srpskoj gdje se, shodno članu 140 Poslovnika, odluke smatraju donesenim ako je za njih glasalo više od polovine ukupnog broja narodnih poslanika.

U Bosni i Hercegovini imamo, dakle, većinski model izbora ustavnih sudija za državni Ustavni sud, koji pretpostavlja da je za izbor sudija potrebna prosta većina od ukupnog broja zastupnika u nadležnom parlamentarnom domu.

Entitetski zakonodavci imaju potpuno ovlaštenje kada je u pitanju izbor domaćih sudija Ustavnog suda. Pitanje je međutim da li ovakav način izbora opravdan i optimalan za nezavisnost Ustavnog suda, uzimajući u obzir specifične okolnosti Bosne i Hercegovine, stepen demokratskog razvoja i poštovanja principa pravne države. Ako se izuzmu ustavne odredbe o izboru sudija Ustavnog suda, kao i prethodno navedene odredbe Pravila Ustavnog suda, u ovim aktima nema bližih odredaba o načinu i postupku izbora ustavnih sudija.

Zbog toga bi bilo neophodno da zakonodavna tijela uredi proceduru izbora ustavnih sudija a posebno pitanja koja se odnose na to kako se objavljuje upražnjeno sudijsko mjesto; kako teče postupak utvrđivanja lista kandidata; da li se sa kandidatima obavlja javni razgovor ili on teče „iza zatvorenih vrata“; kako i na osnovu kojih parametara se utvrđuje koji kandidati ispunjavaju uslove da budu izabrani za sudiju (posebno kriterij „moralnog ugleda“); kad novoizabrani sudija stupa na dužnost itd. Odsustvo pravne regulacije ovih pitanja nesporno omogućava politizaciju izbora sudija i potencijalno može umanjiti kompetenciju sudija Ustavnog suda.¹⁵

Jasno propisana procedura bi trebalo da omogući izbor ustavnih sudija koji će biti rezultat demokratske procedure, uvažavanja najstručnijih osoba koje su predložene i izbjegavanja

¹⁴ Promjenom Ustava RH od 16. juna 2010. godine uveden je novi način izbora ustavnih sudija. Ranije je za izbor sudije bila dovoljna većina od ukupnog broja zastupnika Hrvatskog sabora.

¹⁵ U Strategiji za reformu sektora pravde u Bosni i Hercegovini za period od 2008. do 2012. (koju je usvojilo je Vijeće ministara BiH na sjednici održanoj 23.6.2008. godine) iznesena je namjera da se Visoko sudsko i tužilačko vijeće uključi u postupak izbora sudija Ustavnog suda BiH. U njoj se navodi da je još jedan osnovni garant nezavisnosti pravosuđa proces imenovanja koji je zasnovan na zaslugama i provodi se putem transparentne i pravedne procedure. VSTV ima pravo davati sugestije u vezi sa imenovanjem sudija u ustavnim sudovima Federacije BiH i Republike Srpske (što je regulisano Zakonom o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću). Iako Ustavni sud BiH egzistira kao institucionalno nezavisno tijelo za provođenje ustavnosudske kontrole i kao takvo ne pripada redovnoj sudskoj vlasti, ocjena je da objektivno ne postoji razlog zbog čega se na sudije Ustavnog suda BiH ne može primijeniti slična procedura za imenovanja, to jest da VSTV ima mogućnosti da iznese svoje mišljenje u vezi sa kandidatima koji su predloženi za razmatranje. (Izvor: <http://www.mpr.gov.ba>).

politizacije izbora. Time bi se uspostavio postupak izbora ustavnih sudija koji u očima javnosti ne bi bio izbor koji parlamentarna većina odnosno određena politička opcija nameće kao svoj.

5. Uslovi potrebni za izbor sudije Ustavnog suda BiH

U nastojanju da se osigura sastav Ustavnog suda koji će biti uslov njegovog dobrog funkcionisanja, Ustavom su utvrđeni određeni uslovi za izbor sudija.

U skladu sa članom VI 1. (b) Ustava BiH sudije Ustavnog suda BiH će biti „istaknuti pravnici visokog moralnog ugleda“. Svako ko udovoljava takvoj kvalifikaciji i ima pravo glasa može biti imenovan za sudiju Ustavnog suda. Dakle, tri su kriterija koje kandidati za sudije moraju ispuniti: 1) da budu *istaknuti pravnici*; 2) da budu *visokog moralnog ugleda*; i 3) da imaju *pravo glasa*. Sudije koje bira predsjednik Evropskog suda za ljudska prava ne mogu biti državljani Bosne i Hercegovine ili bilo koje susjedne države.

Shodno navedenim ustavnim kriterijima, u Bosni i Hercegovini je mnogo teže postati pravni savjetnik u Ustavnom sudu BiH ili sudija u nekom od nižih sudova, nego biti izabran na poziciju sudije Ustavnog suda BiH¹⁶.

5.1. Kriterij „istaknutog pravnika“

Sudije Ustavnog suda BiH moraju, dakle, da budu pravnici po obrazovanju, i to oni najbolji među njima, koji su Ustavom opisani kao „istaknuti pravnici“. ¹⁷ Pri tome, nije precizirano kako i na osnovu čega će se cijeliti kriterij „istaknutog pravnika“ odnosno stručnost kandidata.

Pitanje je, dakle, kojim kandidatima i na osnovu kojih parametara će entitetske komisije za izbor i imenovanja davati prednost, s obzirom na to da je vrlo teško objektivno valorizirati stručnost pojedinih kandidata. Ovo posebno iz razloga što će veliki broj kandidata ispunjavati Ustavom propisane uslove. Moguće je da će se među njima naći veliki broj pravnih stručnjaka, profesora, sudija i sl. Kako onda upoređivati stručnost jednog profesora pravnih nauka, istaknutog sudije Vrhovnog suda, pravnika u nekom organu izvršne vlasti i sl., posebno iz razloga što je pri upoređivanju pravnika u različitim djelatnostima teško naći uporedivi kriterij stručnosti. Izazov

¹⁶ Neharmonizirani pravosudni sistem u BiH ogleda se kroz postojeću nejednakost u procesima imenovanja sudija u Ustavni sud BiH i onim koji se koriste prilikom imenovanja sudija u ustavne sudove dva entiteta. Čak su i za pozicije Ustavnih sudova Federacije BiH i Republike Srpske propisani kriteriji za imenovanje. Tako čl. 24 Zakona o Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (Sl. gl. BiH, 25/04) propisuje da VSTV prilikom davanja prijedloga za sudije ustavnih sudova entiteta, uzima u obzir godine radnog iskustva koje kandidat ima u radu kao sudija, tužilac, advokat ili drugo relevantno pravno iskustvo nakon položenog pravosudnog ispita, akademsko iskustvo i dostignuća kandidata kao i ostale informacije koje Vijeće smatra relevantnim za podobnost kandidata da radi kao sudija datog ustavnog suda.

¹⁷ To svojstvo je različito propisano u uporednoj praksi. Tako srećemo formulacije „pravnici čija je kompetencija priznata“ (Španija), „istaknuti pravnici“ (Makedonija), „uvaženi poznavalac prava“ (Poljska), „lica sa visokim pravnim obrazovanjem“ tj. „lica koja imaju visoku kvalifikaciju u oblasti prava“ (Rusija), „pravni eksperti“ odnosno „pravni stručnjaci“ (Slovenija), „lica koja su se u pravnoj struci istaknula naučnim ili stručnim radom ili svojim javnim djelovanjem“ (Hrvatska). U Njemačkoj se za svakog kandidata za sudiju Saveznog ustavnog suda traži da bude kvalifikovan za obavljanje sudijske funkcije, odnosno da ima sposobnost da vrši javnu službu, koju je stekao na osnovu propisanih državnih ispita, kao i da ima posebno poznavanje javnog prava i iskustvo u javnom životu.

je dakle iznaći takve parametre koji bi bili adekvatni za međusobno upoređivanja stručnosti kandidata.

Za razliku od Bosne i Hercegovine, u drugim zemljama se od sudija traži ispunjenje ne samo općih uslova (za rad odnosno za izbor na javne funkcije) već i tačno određenih posebnih uslova koji treba da obezbijede kompetentno, profesionalno i stručno vršenje ustavnosudske funkcije¹⁸. Posebni uslovi se odnose na posjedovanje odgovarajućeg stručnog zvanja, profesionalnog iskustva i određenih godina života¹⁹.

Neophodno bi bilo kriterij „istaknuti“ pravnik precizirati na način da on podrazumijeva odgovarajuće pravničko obrazovanje, primjereno radno iskustvo, istaknuti naučni i stručni rad i sl. Težište treba staviti na stručnost kandidata te na njegovo dosadašnje pravničko iskustvo.

5.2. Kriterij „visokog moralnog ugleda“

Izbor sudija treba biti popraćen detaljnom studijom i analizom njihove pravničke karijere, ali i moralnih osobina i svjetonazora. Pri tome je kriterij „visokog moralnog ugleda“ još apstraktniji i teže ga je adekvatno valorizirati. Međutim, u odnosu na kriterij stručnosti on nije manje bitan posebno iz razloga što ustavne sudije svojim stručnim i moralnim autoritetom trebaju da utiču na javnost na način da odluke Ustavnog suda prihvati kao pravične i u skladu sa pravnim poretom.

Kriterij visokog moralnog ugleda trebalo bi cijeniti u odnosu na profesionalni, ali i privatni angažman svakog kandidata. Pri tome je važno da sudije čuvaju svoj ugled i tokom obavljanja dužnosti ustavnog sudije. Važnost moralnog ugleda sudija iskazana je i kroz član 94 stav 2 Pravila Ustavnog suda BiH koji propisuje da je sudija dužan čuvati ugled i dostojanstvo Ustavnog suda i ugled i dostojanstvo sudije. Nepoštivanje navedene odredbe može biti razlog za razrješenje sa dužnosti ustavnog sudije prije isteka vremena na koje je izabran.²⁰

Kao primjer za primjenu navedene odredbe može se uzeti Krstan Simić koji je 2007. godine imenovan za sudiju Ustavnog suda BiH. U Ustavni sud je došao sa visoke stranačke funkcije kao tadašnji potpredsjednik Stranke nezavisnih socijaldemokrata (SNSD). Uživao je ugled iskusnog pravnika, ali je razriješen²¹ dužnosti nakon što se otkrilo da izvještava svog bivšeg stranačkog šefa i tadašnjeg predsjednika Vlade RS o svom djelovanju u Ustavnom sudu, o radu Suda i nudi svoje usluge u pitanjima izbora političkih zvaničnika u RS-u. Shodno Odluci o njegovom razrješenju, Krstan Simić je time svjesno grubo prekršio član 94 stav 2 Pravila Ustavnog suda BiH, jer je svjesno narušio ugled i dostojanstvo Ustavnog suda BiH, kao i ugled i dostojanstvo sudije. Ostvarujući pisanu korespondenciju sa predstavnicima političkih partija i izvršne vlasti

¹⁸ Npr. čl. 5 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske precizira uslove koje mora ispunjavati osoba koja se može izabrati za sudiju Ustavnog suda pri čemu se naglasak stavlja na stručnost kandidata. Tako je propisano da se za sudiju Ustavnog suda može izabrati osoba koja je hrvatski državljanin, diplomirani pravnik s najmanje 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci koja se u toj struci istaknula naučnim ili stručnim radom ili svojim javnim djelovanjem odnosno osoba koja je stekla doktorat pravnih nauka i ispunjava prije naznačene uslove uz najmanje 12 godina radnog iskustva u pravnoj struci.

¹⁹ Određena životna dob traži se i u Njemačkoj, Rusiji, Češkoj, Srbiji, Sloveniji (40 godina) i Mađarskoj (45 godina).

²⁰ Čl. 101 Pravila Ustavnog suda BiH.

²¹ Odluka o razrješenju Krstana Simića, broj: K-I-15/10 od 08.05.2010. godine (Sl. gl. BiH, 55/10 i Sl. gl. RS, 67/10).

ostavljen je utisak da nije prekinuo odnos sa svojom bivšom partijom i njenim predsjednikom, te da je i dalje spreman da ima takve kontakte koji su od koristi toj političkoj partiji.²² U odluci je navedeno da je svojim postupcima sudija Simić nanio veliku štetu Ustavnom sudu koja se ogleda u narušavanju povjerenja javnosti i vlasti u nezavisnost, nepristranost i profesionalnost rada Ustavnog suda, kao i obezvređivanju postignutih rezultata. Time je ušao u statističke podatke kao jedini sudija u dosadašnjoj historiji Ustavnog suda BiH koji je smijenjen sa tog mjesta prije isteka mandata, pod teretom tvrdnji da je svojim javnim istupima nepovratno urušio ugled suda.

Iako Ustav BiH ne konkretizira kriterij za izbor ustavnog sudije, ključni problem pri izboru kvalitetnih sudija nije nedostatak ustavnih odredbi. Za pooštavanje kriterija nije neophodno mijenjati Ustav BiH. Problem definisanja kriterija bilo bi moguće riješiti dopunama Pravila Ustavnog suda BiH.

Ovim internim aktom, kojeg na osnovu Ustava BiH donosi sam Ustavni sud, uređena je organizacija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, postupak pred Ustavnim sudom i druga pitanja značajna za rad Ustavnog suda. Njima je npr. sudijama dat krivični i građanski imunitet²³ te uvedena obaveza da nadležni organ koji obavlja izbor sudije pribavi pismeno mišljenje Ustavnog suda o predloženim kandidatima²⁴.

Na isti način odnosno dopunom Pravila, moguće je preciznije definirati ustavni kriterij „istaknuti pravnik visokog moralnog ugleda“ koji treba da ispunjavaju kandidati za izbor sudije Ustavnog suda BiH.

Nesporno je da će se, pri predlaganju kandidata, entitetske komisije pored formalnih stručnih uvjeta, u značajnijoj mjeri rukovoditi i ideološkim i političkim svjetonazorom kandidata. Međutim, neophodno je da se postigne ravnoteža između kriterija stručnosti i kriterija ideološke i političke podobnosti na način da taj drugi kriterij bude u drugom planu i sporedan, a kriterij stručnosti u prvom planu. Nužno je također, da za sudije Ustavnog suda budu izabrane umjerene sudije koje ne karakteriše bilo kakva ideološka krajnost i za koje postoji dovoljno garancija i dokaza da će tu svoju umjerenost zadržati i tokom cijelog svog sudijskog mandata.

5.3. Etnička pripadnost

Pored evidentno problematične političke nezavisnosti suda, dodatni problem predstavlja i praksa etničkog kriterija pri imenovanju sudija, koji nijednim zakonom nije propisan, ali je usvojen kao neformalno pravilo koje se poštuje pri imenovanju sudija Ustavnog suda. Imajući u vidu ustavne odredbe o sastavu i izboru sudija Ustavnog suda BiH, jasno je da Ustav ne definiše pitanje etničke pripadnosti sudija, već propisuje da četiri člana bira Predstavnički dom Federacije, a dva člana Skupština Republike Srpske. Preostala tri člana bira predsjednik Evropskog suda za ljudska prava nakon konsultacije sa Predsjedništvom. Ustav dakle ne samo da ne definiše pitanje etničke

²² Pri tome je potrebno naglasiti da čl. 97 Pravila izričito propisuje da je „Funkcija sudije nespojiva je sa: članstvom u političkoj stranci ili političkoj organizaciji u Bosni i Hercegovini; članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj sudskoj vlasti u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima; svakom drugom funkcijom koja može uticati na nepristranost sudije.“

²³ Čl. 99 Pravila.

²⁴ Čl. 104 tač. 4 Pravila. Mišljenje međutim nema obavezujući karakter te stoga ni entitetski zakonodavci nisu dužni da postupaju po pribavljenom mišljenju Suda. Jedinu implikaciju koju ono može imati jeste da utiče na ishod glasanja poslanika u entitetskim zakonodavnim tijelima.

pripadnosti sudija, već ne definiše ni da oni moraju biti sa područja Republike Srpske ukoliko ih bira Skupština RS, odnosno sa područja Federacije BiH ukoliko ih bira Predstavnički dom Federacije. Ne postoji ustavna prepreka da na primjer Skupština RS-a bira sudiju koji može biti i sa područja Federacije BiH i uz to bošnjačke ili hrvatske narodnosti, ili obratno.

Međutim, uprkos tome što izričita ustavna norma ne postavlja bilo kakva ograničenja i uslove u pogledu etničke pripadnosti domaćih sudija Ustavnog suda BiH, u njegov sastav se po pravilu imenuju po dvoje sudija iz reda svakog konstitutivnog naroda, pri čemu su Srbi iz Republike Srpske, a Bošnjaci i Hrvati iz Federacije Bosne i Hercegovine. Ovo je rezultat sastava političkih institucija kakav je predviđen članovima IV²⁵ i V²⁶ Ustava. Dakle, s obzirom na činjenicu da je Ustav imperativno propisao da će najvažnije političke institucije biti sastavljene po principu Srbi iz RS a Hrvati i Bošnjaci iz Federacije BiH, povlači se analogija sa sastavom Ustavnog suda, tim prije što ustavna norma ne propisuje ništa u pogledu njegovog etničkog sastava.

Shodno navedenom sudije Ustavnog suda BiH u praksi u pravilu čine dva Srbina, dva Hrvata i dva Bošnjaka, te tri strana državljana. Zakonodavna tijela se dakle, pri izboru sudija vode prvenstveno etničkom pripadnošću kandidata. Pri tome Skupština RS uvijek bira sudije koji su srpske narodnosti, dok Predstavnički dom Federacije uvijek bira dvojicu sudija bošnjačke i dvojicu hrvatske narodnosti. Parlamenti se, dakle, uvijek opredjeljuju za striktnu formulu po kojoj lične kvalifikacije nisu na prvom mjestu, već etnički ključ.

Paritet u zastupljenosti konstitutivnih naroda u Ustavnom sudu, iako nije predviđen trenutnim ustavnim rješenjem, rezultat je neke vrste ustavnog običaja, a u uslovima koji trenutno vladaju u BiH ne može se očekivati promjena ovakvog ustaljenog načina izbora po etničkom principu.

6. Izbor stranih sudija Ustavnog suda BiH

Shodno Ustavu BiH strane sudije će izabrati predsjednik Evropskog suda za ljudska prava uz obavezu da se konsultuje sa Predsjedništvom Bosne i Hercegovine. Ovakva specifičnost u pogledu sastava i izbora sudija direktan je izraz naročite uloge međunarodne zajednice u čitavom ustavnom sistemu Bosne i Hercegovine kao i ograničenja suverenosti ove države.

U pogledu uslova za izbor stranih sudija Ustavnog suda, Ustav je još precizirao da troje sudija koje izabere predsjednik Evropskog suda za ljudska prava ne mogu biti državljani Bosne i Hercegovine, niti neke od susjednih država.

Shodno Pravilima Ustavnog suda BiH funkcija sudije nespojiva je, između ostalog, sa članstvom u političkoj stranci ili političkoj organizaciji u Bosni i Hercegovini.²⁷ Princip zabrane članstva u političkim strankama jedan je od temeljnih principa organizacije i funkcionisanja ustavnih sudova. U osnovi tog principa leži stanovište da sudija ustavnog suda treba da bude politički neutralan, te da u donošenju odluka i glasanju ne podliježe političkim i drugim pritiscima.

²⁵ Čl. IV Ustava BiH propisuje da se Dom naroda Parlamentarne skupštine sastoji od 15 delegata, od kojih su dvije trećine iz Federacije (uključujući pet Hrvata i pet Bošnjaka) i jedna trećina iz Republike Srpske (pet Srba).

²⁶ Čl. V Ustava BiH propisuje da se Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji od tri člana: jednog Bošnjaka i jednog Hrvata, koji se svaki biraju neposredno sa teritorije Federacije, i jednog Srbina, koji se bira neposredno sa teritorije Republike Srpske.

²⁷ Čl. 97 Pravila.

Međutim, ovo pravilo čija je osnovna funkcija jačanje neovisnosti ustavnih sudija, ne primjenjuje se na strane sudije. S obzirom da se od stranih sudija ne zahtijeva odsustvo bilo kakve političke afilijacije, oni mogu biti članovi političkih partija u zemljama iz kojih potiču. Shodno navedenom, u Bosni i Hercegovini su na snazi različiti sistemi i principi izbora domaćih i stranih sudija Ustavnog suda.

I u većem broju evropskih zemalja funkcije sudije ustavnog suda nespojiva je sa političkim djelovanjem, odnosno učestvovanjem u političkom životu zemlje. Ova inkompatibilnost najčešće se utvrđuje kao ustavna zabrana djelovanja odnosno članstva u političkim strankama i pokretima.²⁸

Članom VI 1. (c) Ustava BiH propisano je da će mandat sudija imenovanih u prvom sazivu biti pet godina, izuzev ako podnesu ostavku ili budu s razlogom razriješeni na osnovu konsenzusa ostalih sudija. Istim članom propisano je da za imenovanja koja se budu vršila nakon isteka perioda od pet godina od prvih imenovanja, Parlamentarna skupština može zakonom predvidjeti drugačiji način izbora troje sudija koje bira Predsjednik Evropskog suda za ljudska prava.

S obzirom na činjenicu da Ustavni sud ustanovljen nakon izvršenih procedura izbora i imenovanja, prvom sjednicom Ustavnog suda u maju 1997. godine te da je obavezno trajanje mandata od 5 godina isteklo, nema prepreka da Parlamentarna skupština BiH iskoristi Ustavom dato pravo da zakonom drugačije reguliše pitanje izbora ustavnih sudija koje bira Predsjednik Evropskog suda za ljudska prava.

Zakonskim regulisanjem ovog pitanja omogućilo bi se da se na mjesta stranih sudija izaberu domaće sudije. Time bi se uspostavio jedinstven sistem izbora svih sudija Ustavnog suda BiH, ojačale nezavisnost i suverenitet ove države i izbjegla ionako prevelika upletenost „međunarodne zajednice“ u unutrašnje poslove BiH.

7. Mandat sudija Ustavnog suda BiH

Shodno članu VI 1. c) Ustava BiH, mandat sudija Ustavnog suda traje do navršanih 70 godina života²⁹, izuzev ako podnesu ostavku ili budu s razlogom razriješeni na osnovu konsenzusa ostalih sudija.

²⁸ Tako npr. čl. 11 Ustavnog zakona Ruske Federacije propisuje da sudija Ustavnog suda ne može biti član političke partije i pokreta, materijalno ih pomagati, učestvovati u političkim aktivnostima, vršiti političku propagandu ili agitaciju, učestvovati u izbornim kampanjama političkih partija i pokreta ili obavljati neku drugu političku dužnost. Također čl. 16 Ustavnog zakona o Ustavnom sudu RH propisuje da Sudac Ustavnog suda ne smije biti član nijedne političke stranke niti svojim javnim djelovanjem i postupanjem smije iskazivati osobnu naklonost prema bilo kojoj političkoj stranci. Isto pravilo važi i za ustavne sudije Mađarske (čl. 32 Ustava), Poljske (čl. 195 Ustava), Bugarske (čl. 147 Ustava).

²⁹ Isto rješenje predviđa i čl. IV C 2. 6 t. 4 Ustava Federacije BiH propisujući da će Sudije Ustavnog suda Federacije BiH biti u službi do dobi od 70 godina, osim ako ne podnesu ostavku ili ne budu s razlogom smijenjeni konsenzusom ostalih sudija tog suda (Prvobitne odredbe ovog člana izmijenjene su Amandmanom XLVII (Sl. n. FBiH, 16/02) i Amandmanom LIX (Sl. n. FBiH, 22/02). Zanimljivo je da shodno članu 118 Ustava RS (Sl. gl. RS, 21/92, 28/94, 8/96, 15/96, 16/96, 21/96, 21/02, 31/02, 69/02, 31/03, 98/03, 48/11) sudiji Ustavnog suda RS prestaje funkcija kada to sam zatraži. Sudija Ustavnog suda se razrješava dužnosti kada bude osuđen za krivično djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje funkcije, kada trajno izgubi sposobnost da obavlja funkciju, kao i iz drugih razloga utvrđenih Ustavom i zakonom.

Pitanje mandata sudija Ustavnog suda detaljnije je uređeno članom 101 Pravila Ustavnog suda BiH koji propisuje da sudija može biti razriješen dužnosti sudije prije isteka vremena na koje je izabran u sljedećim slučajevima: ako to sam zatraži; ako bude osuđen na zatvorsku kaznu zbog počinjenog krivičnog djela za koje je pravosnažno osuđen na безусловnu kaznu zatvora, a koje ga čini nedostojnim za vršenje sudijske funkcije; ako trajno izgubi sposobnost da obavlja svoju funkciju; ako nastupe okolnosti iz člana 97 Pravila³⁰ i ako funkciju sudije ne vrši u skladu sa članom 94 Pravila³¹. Ustavni sud utvrđuje postojanje ovih razloga, razrješava sudiju na osnovu konsenzusa ostalih sudija i o tome obavještava organ koji je izabrao tog sudiju³².

Potrebno je napomenuti da evropske države najčešće predviđaju vremenski ograničen mandat sudija ustavnog suda i to bez mogućnosti ponovnog izbora³³.

Navedeno rješenje bi bilo prihvatljivo i za Bosu i Hercegovinu. Pri tome bi se prilikom određivanja trajanja mandata trebalo voditi računa da se mandatni period na koji se oni biraju ne bude isti kao i mandat entitetskih zakonodavaca. Neophodno bi bilo da mandat ustavnih sudija bude duži od mandata organa koji učestvuje u njihovom izboru, kako ne bi svaki novi parlamentarni saziv bio u mogućnosti da bira svoje sudije ustavnog suda.

Kako bi se izbjegao uticaj organa koji bira ustavne sudije na njihov rad, također je neophodno ograničiti mogućnost njihovog ponovnog izbora na tu funkciju. U zemljama koje predviđaju ovakvo rješenje, polazi se od činjenice da u slučaju postojanja reizbora, sudije ustavnog suda lakše podliježu određenim uticajima i pritisku, naročito pred kraj mandata, a sve iz razloga da bi bile ponovo izabrane. Kada je položaj jedne osobe podložan periodičnim, odnosno ponovnim izborima uvijek postoji realna mogućnost uticaja na tu osobu od strane onih koji odlučuju o njenom ponovnom izboru.

Bitno je dakle, da personalne promjene u sastavu Ustavnog suda ne zavise neposredno od izbornih rezultata za parlament i druge organe koji budu učestvovali u postupku izbora članova Ustavnog suda. U suprotnom bi se otvorila mogućnost da Ustavni sud bude više organ političke kontrole koju vrši u interesu vladajuće većine, nego nezavisna i nepristrasna ustavnosudska institucija koja je garant i čuvar Ustava.

8. Zaključak

Ustavno sudstvo kao posebna državna institucija visokog autoriteta nadležna za zaštitu ustavnosti, tekovina je novijeg datuma. Njegova funkcija jeste ograničavanje, racionaliziranje i

³⁰ Čl. 97: „1. Funkcija sudije nespojiva je sa: - članstvom u političkoj stranci ili političkoj organizaciji u Bosni i Hercegovini; - članstvom u zakonodavnoj, izvršnoj i drugoj sudskoj vlasti u Bosni i Hercegovini, odnosno entitetima; - svakom drugom funkcijom koja može uticati na nepristranost sudije.

2. Sudije koje su izabrali nadležni zakonodavni organi entiteta ne smiju biti članovi upravnog ili nadzornog odbora javnih ili privatnih preduzeća ili drugih pravnih lica.

3. Univerzitetski nastavnik (docent, vanredni i redovni profesor) pravnih nauka izabran za sudiju Ustavnog suda može, u smanjenom obimu, nastaviti nastavu i naučni rad kao univerzitetski nastavnik pravnih nauka...“.

³¹ Čl. 94: „1. Sudija je dužan funkciju sudije vršiti savjesno.

2. Sudija je dužan čuvati ugled i dostojanstvo Ustavnog suda i ugled i dostojanstvo sudije.“

³² Čl. 101 st. 2 Pravila.

³³ Takvo rješenje predviđeno je npr. u Njemačkoj (mandat sudaca je 12 godina i ne mogu biti ponovo izabrani), Italiji (mandat je 9 godine bez prava reizbora), Portugalu (mandat sudaca je 9 godina i nemaju pravo reizbora, čl. 222 Ustava Republike Portugal iz 2005).

nadzor državne i društvene moći kroz sankcioniranje povrede ustava kao vrhovnog zakona i ono predstavlja krunu pravne zaštite i pravne države.

Ustavni sud nije organizacijski, ni hijerarhijski ovisan o nekom drugom ustavnom organu, niti mu može biti podređen. Krug nadležnosti i ovlaštenja Ustavnog suda BiH koja direktno proizlaze iz Ustava BiH, čine ga najvišim organom ustavnog jamstva. Stoga je funkcionalno i nezavisno ustavno sudstvo neophodan uslov za funkcionisanje pravne države.

Međutim, minimalni uslovi koje shodno Ustavu BiH kandidati za najviše sudske pozicije moraju ispuniti, kao i način njihovog izbora od strane entitetskih zakonodavaca, predstavljaju osnov za sumnju u njegovu funkcionalnost i nezavisnost.

Naime, imenovanje sudija bi trebalo biti zasnovano na tačno definiranim i objektivnim kriterijima kojima se naglašava odgovarajuća stručna sprema, stručnost, iskustvo, moralni integritet, sposobnost, efikasnost. Jasnijim definiranjem kriterija ali i regulisanjem postupka izbora sudija Ustavnog suda BiH povećala bi se i transparentnost samog izbora.

Pored jačanja stručnog i profesionalnog autoriteta institucije Ustavnog suda kroz jasnije definiranje kriterija za izbor sudija, neophodno je osigurati i stabilnost ove institucije kroz ograničavanje dužine trajanja mandata sudija te sprečavanje njihovog ponovnog izbora čime bi se jačala i nezavisnost sudske funkcije.

Ustavno sudstvo zbog svoje funkcije ne smije biti ovisno o parlamentu jer će u suprotnom izgubiti funkciju nadzora nad zakonodavcem. Ustavno sudstvo, koje je s jedne strane upućeno na političko iskustvo kako bi moglo sadržajno raditi, mora s druge strane biti što je moguće udaljenije od političkog središta donošenja odluka koje mora nadzirati³⁴.

Dakle, izbor sudija Ustavnog suda i dužina njihovog mandata moraju biti ukomponovani tako da budu jamstvo ustavnosudske nezavisnosti, kompetentnosti i nepristrasnosti, kako ne bi došlo do prekomjerne politizacije Ustavnog suda, ali i do formalizma u njegovom radu.

Ma koliko se pri izboru sudija Ustavnog suda težište stavljalo na stručnosti, nesporno je da će i njihov politički, ideološki i društveni svjetonazor bitno, ako ne i presudno, uticati na izbor.

³⁴ H. Scholler, Ustavno sudstvo u političkom procesu, *Politička misao*, Zagreb 35/1998, ss. 76-77.